

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten
Generaal
Postbus 20018
2500 EH Den Haag

Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kenmerk
2020-0000148449

Uw kenmerk

Datum 18 maart 2020
Betreft Gevolgen maatregelen coronavirus werkprocessen overheid

Geachte voorzitter,

De afgelopen dagen zijn er door het kabinet diverse maatregelen aangekondigd in de aanpak van het coronavirus. Bij brief van 15 maart 2020 hebben de bewindspersonen van het ministerie van Justitie en Veiligheid uw Kamer al medegedeeld dat de ingestelde maatregelen gevolgen hebben voor de rechtspleging, de migratieketen en de ten uitvoerlegging van strafrechtelijke sancties.¹ Inmiddels is gebleken dat de maatregelen grote gevolgen hebben voor de andere veel uiteenlopende werkprocessen die binnen en buiten de Rijksoverheid plaatsvinden. In deze brief informeer ik u over de wijze waarop daar mee zal moeten worden omgegaan.

Impact op alle overheidsterreinen

Sinds 12 maart jongstleden is aan alle (semi)ambtenaren gevraagd om, indien mogelijk, thuis te werken. Daarnaast is aan iedereen die zich in Nederland bevindt gevraagd om sociaal contact te mijden. De ingestelde maatregelen hebben grote impact op de verschillende overheidsterreinen.

Zo heeft de rechtspraak, met uitzondering van zeer urgente zaken, besloten alle rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere colleges te sluiten. Publiek is niet langer welkom en centrale balies in alle gerechtsgebouwen zijn gesloten. Waar mogelijk zullen deze rechtszaken plaatsvinden met gebruikmaking van videoconferentie of (telefonisch) horen. Als fysieke komst naar het gerechtsgebouw noodzakelijk is, zullen daar passende maatregelen voor getroffen worden.

Het Openbaar Ministerie heeft in overleg met de politie besloten om bij buiten heterdaad situaties voorrang te geven aan aanhoudingen en voorgeleidingen in zaken waarbij dat noodzakelijk is wegens de ernst van de strafbare feiten en de dreiging voor de rechtsorde.

Decentrale overheden richting zich op het draaiende houden van de interne organisatie, het al dan niet in aangepaste vorm faciliteren van het democratisch proces en het voorbereiden op kwesties rondom veiligheid en openbare orde. Dit heeft uiteenlopende gevolgen. Zo gaan raadsvergaderingen niet door of zijn hoorzittingen bij instanties zoals de welstandcommissies afgelast. Aan de andere

¹ Kamerstukken II 2019/20, 10640, nr. D.

Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Datum
18 maart 2020

Kenmerk
2020-0000148449

kant zijn veel balies nog open en worden er in hoog tempo voorbereidingen getroffen om economisch getroffen groepen zoals de zzp'ers te ondersteunen. Ook de Rijksoverheid blijft niet buiten schot. Bepaalde werkzaamheden kunnen niet langer (adequaat) verricht kunnen worden. Niet alleen kunnen bepaalde vergaderingen niet plaatsvinden, hoorzittingen die fysiek gehouden moeten worden gaan niet door en verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur laten zich in voorkomende gevallen moeilijk behandelen. Het zoeken naar documenten en het beoordelen daarvan vergt in sommige gevallen aanwezigheid van de medewerker op het desbetreffende departement. Ook worden er binnen- en buiten de Rijksoverheid nu veel maatregelen met het oog op de bestrijding van het coronavirus voorbereid. Ter illustratie wijs ik op de mogelijkheid die het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid biedt om werktijdverkorting aan te vragen. Dergelijke processen, waaraan het kabinet graag voorrang geeft in deze tijd, brengen een verschuiving van de capaciteit met zich. Dit betekent dat sommige werkprocessen juist sneller gaan dan gebruikelijk. Deze capaciteit kan echter niet aan reguliere werkprocessen worden besteed.

Overmacht niet uitgesloten, dossiergerichte aanpak uitgangspunt

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is eerstverantwoordelijk binnen de Rijksoverheid voor een goed functionerend openbaar bestuur. Ik hecht er dan ook aan om aan te geven dat de werkprocessen zowel binnen- als buiten de Rijksoverheid, ook die waarbij persoonlijk contact met de burger in de rede ligt, zoveel mogelijk doorgang moeten blijven vinden. Zo zullen bijvoorbeeld hoorzittingen, indien mogelijk, telefonisch in plaats van fysiek worden afgedaan. Een ander gevolg van de ontstane situatie is dat besluiten niet altijd ondertekend verzonden zullen worden.

Door de ingestelde maatregelen kan echter niet gegarandeerd worden dat alle werkprocessen, waaronder inbegrepen procedures op grond van de Algemene wet bestuursrecht, binnen de daarvoor geldende termijnen adequaat worden afgerond. In die gevallen doet zich een overmachtssituatie voor. Uitgangspunt is en blijft echter een dossiergerichte aanpak. In de voorkomende gevallen waarin het vanwege de maatregelen tegen het coronavirus niet mogelijk is om de dienstverlening en procedures in overeenstemming met wettelijke termijnen na te leven, zal hierover contact opgenomen worden met degenen die het betreffen.

Gevolg overmacht

Wil sprake zijn van overmacht aan de zijde van een bestuursorgaan, dan zal het moeten gaan om een onmogelijkheid om te beslissen die veroorzaakt wordt door abnormale en onvoorziene omstandigheden buiten toedoen van het bestuursorgaan zelf en die ook buiten zijn risicosfeer liggen.² Het coronavirus moet als een abnormale en onvoorziene omstandigheid worden gekwalificeerd. Evident is dat dit buiten toedoen van het bestuursorgaan zelf en ook buiten de risicosfeer van het bestuursorgaan ligt. Dit heeft tot gevolg dat verschillende overheidsinstanties in voorkomende gevallen feitelijk niet in staat zijn een besluit te nemen als gevolg van overmacht. De Algemene wet bestuursrecht bepaalt in

² Kamerstukken II 2005/06, 30435, 3, p. 15.

Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Datum
18 maart 2020

Kenmerk
2020-0000148449

artikel 4:15, tweede lid, onderdeel c dat in die gevallen de beslistermijn van rechtswege wordt opgeschort. Dit betekent dat in voorkomende gevallen de beslistermijn sinds 12 maart jongstleden tot in ieder geval 6 april 2020 is opgeschort. Het valt niet uit te sluiten dat de opschorting ook na 6 april nog van kracht is. Dit hangt af van het feit of de maatregelen tegen het coronavirus dan nog steeds van kracht zijn en zo ja, om welke maatregelen het dan gaat.

Betekenis voor de burger

Ik wil uw Kamer, maar met name de burgers die het betreft om hun begrip voor de ontstane situatie vragen. Tevens vraag ik om bereidheid medewerking te verlenen aan geboden alternatieven. Daarbij geldt dat waar de overheid niet tot het onmogelijke is gehouden, de burger dat ook niet is. Indien burgers gebonden zijn aan (fatale) termijnen die door de ingestelde maatregelen niet gehaald worden, zal hier binnen de Rijksoverheid coulant mee worden omgegaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om burgers die niet digitaal vaardig zijn en normaliter aan 'het loket' geholpen worden. Indien 'het loket' gesloten is vanwege de maatregelen tegen het coronavirus, zal dit de burger niet moeten worden tegengeworpen. Uitgangspunt blijft echter, net als voor de overheid, dat de wettelijke termijnen zoals die in de Algemene wet bestuursrecht of in bijzondere wetten zijn opgenomen waar mogelijk worden nageleefd.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. R.W. Knops